

Από τη Λέσβο στη Σάμο: οι Αιτούντες Άσυλο μιλούν για τις συνθήκες διαβίωσης στα νησιά

Η έκθεση αυτή βασίζεται στις επισκέψεις και συζητήσεις που έκαναν μέλη του Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity με τους αιτούντες άσυλο που διαμένουν στα νησιά της Λέσβου και της Σάμου.

Της Σίλβια Τζουλίνι

*«Μια φορά ρώτησα κάποιον που δούλευε στο καμπ, “Πως μπορώ να ζήσω σε αυτήν την κατάσταση;”.
“Προσπάθησε να επιβιώσεις”, μου απάντησε.»*

Εισαγωγή

Μόνο μερικά χιλιόμετρα μακριά από την Τουρκία, τα ελληνικά νησιά του Αιγαίου Πελάγους είναι τα πρώτα ευρωπαϊκά νησιά που οι αιτούντες άσυλο, ερχόμενοι από την Τουρκία, συναντούν στο μακρύ και επικίνδυνο ταξίδι τους. Από την 20^η Μαρτίου 2016, την ημέρα της εφαρμογής της Συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, ο αριθμός των ανθρώπων που φθάνουν στην Ελλάδα έχει μειωθεί δραστικά. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιβεβαίωσε στην 7^η αναφορά της, ότι «*Η δήλωση ΕΕ-Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016 συνέχισε να διαδραματίζει καίριο ρόλο στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής και κοινής αντιμετώπισης της μεταναστευτικής πρόκλησης στην Ανατολική Μεσόγειο από την ΕΕ και την Τουρκία*»¹. Αλλά πως είναι στην πραγματικότητα η κατάσταση στα ελληνικά νησιά; Για να απαντήσει σε αυτήν την ερώτηση, το Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity (Generation 2.0 RED) αποφάσισε

¹https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170906_seventh_report_on_the_progress_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_statement_en.pdf

να επισκεφτεί δύο από τα νησιά που φιλοξενούν την πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα (Λέσβο και Σάμο) και να μιλήσει απευθείας μαζί τους. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτής της έκθεσης είναι ότι βασίζεται αποκλειστικά στις μαρτυρίες των αιτούντων άσυλο που ζουν εκεί και, για αυτό τον λόγο, αυτούσια λόγια των ατόμων αυτών αποτελούν θεμελιώδες και αναπόσπαστο κομμάτι της. Το Generation 2.0 RED έχει ως βασικό στόχο την ενδυνάμωση των κοινοτήτων μεταναστευτικής καταγωγής που ζουν στην Ελλάδα, προσφέροντας τους τα απαραίτητα εργαλεία που θα τους επιτρέψουν να διεκδικήσουν οι ίδιοι τα δικαιώματά τους.

Όπως θα δούμε αργότερα, παρά τον αισθητά μειωμένο αριθμό νέων αφίξεων (που ούτως ή άλλως υπολογίζεται σε δεκάδες χιλιάδες άτομα ετησίως) το τελευταίο ενάμισι έτος, η κατάσταση για τους αιτούντες άσυλο φαίνεται να είναι ακόμη πιο δύσκολη από πριν.

Με αυτήν την έκθεση θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε όλους τους αιτούντες άσυλο που ήταν διατεθειμένοι να μιλήσουν μαζί μας και μας έδωσαν να καταλάβουμε τι σημαίνει να ζεις στα νησιά. Επιπροσθέτως, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε το φανταστικό μας Διερμηνέα, που μας βοήθησε τόσο στην επικοινωνία όσο και στη μετάφραση.

Τα νησιά

Αρχικά υπάρχουν κάποια κοινά στοιχεία και στα δύο νησιά. Καταρχάς, η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας και η ερμηνεία της από την Ελλάδα δεν εμπόδισαν τις νέες αφίξεις, αλλά παγίδευσαν τους αιτούντες άσυλο στα hotspots, καθιστώντας σχεδόν αδύνατη οποιαδήποτε μετακίνησή τους προς την ηπειρωτική χώρα. Κατά συνέπεια, και οι δύο δομές φιλοξενίας είναι υπεράριθμες: πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν εκεί είναι πάνω από το διπλάσιο του αριθμού που θεωρητικά μπορεί να φιλοξενήσει κάθε hotspot. Ωστόσο, η αύξηση του αριθμού των ατόμων στα hotspots δεν αντιστοιχεί και σε αύξηση των υπηρεσιών αντίστοιχα, με αποτέλεσμα πολλά άτομα να καταλήγουν να ζουν εκτός των καταυλισμών, σε σκηνές. Αυτή η έλλειψη υποδομής έχει οδηγήσει σε πολύ κακές συνθήκες υγιεινής και διαβίωσης. Επιπλέον, είναι πολύ δύσκολο για τον αιτούντα άσυλο να αποκτήσει πρόσβαση σε βασικές πληροφορίες. Για παράδειγμα, με μία μόνο μοναδική εξαίρεση, όλοι οι άνθρωποι που μας μίλησαν δεν γνώριζαν το λόγο για τον οποίο είχαν κολλήσει στα νησιά.

Λέσβος

Στη Λέσβο, έξω από τους φράχτες που οριοθετούν το hotspot στη Μόρια, περίπου 200 άτομα (όλα τους άντρες, άνω των 18 ετών) ζουν σε σκηνές, καθώς το hotspot που διαχειρίζεται το κράτος και η Αστυνομία στη Λέσβο είναι υπερπλήρες και δεν υπάρχει πλέον χώρος στο εσωτερικό του.

Στην περιοχή έξω από το κέντρο φιλοξενίας απουσιάζει και η στοιχειώδης βασική υποδομή: υπάρχουν μόνο 8 τουαλέτες για 200 περίπου άτομα. Οι τουαλέτες καθαρίζονται κάθε 3 ή 4 μέρες και τις περισσότερες φορές είναι βρώμικες, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να προτιμούν να πάνε κατευθείαν στο λεγόμενο «δάσος», μια λωρίδα γης δηλαδή κοντά στο κέντρο φιλοξενίας. «Οι τουαλέτες δεν είναι συνδεδεμένες με το έδαφος, οπότε πρέπει να τις καθαρίζουμε, αλλά παραμένουν βρώμικες για 3 ή 4 μέρες πριν έρθουν να τις καθαρίσουν. (...) Υπάρχουν περισσότερα από εκατό άτομα. Τι γίνεται έξω; Και υπάρχουν μόνο 8 τουαλέτες για όλους μας. Δεν υπάρχει ντουζιέρα».

Δεν υπάρχει ντουζιέρα για όσους βρίσκονται έξω από το κέντρο φιλοξενίας, έτσι οι αιτούντες άσυλο έκοψαν ένα δημόσιο σωλήνα από όπου ρέει κρύο νερό και περιμένουν τη σειρά τους σε μια μεγάλη ουρά. «Έρχεται κρύο, πού θα μπορούμε να πλυθούμε; Κόψαμε ένα σωλήνα και προσπαθήσαμε να το κάνουμε ντουζιέρα. Ο άνθρωπος του χωριού προσπάθησαν να μιλήσουν στην αστυνομία, η οποία ήρθε και κατάλαβε πως είχαμε δημιουργήσει ένα ντουζ. Τώρα η αστυνομία δεν έρχεται εκεί [όπου υπάρχει το λεγόμενο ντους] γιατί ξέρουν ότι δεν υπάρχει ντουζιέρα εδώ [στο εξωτερικό μέρος του καταυλισμού]». «Εδώ και 7 μήνες αναγκαζόμαστε να κάνουμε ντουζ στο δρόμο».

Αυτοσχέδια ντουζιέρα που έφτιαξαν οι Αιτούντες Άσυλο από δημόσιο σωλήνα

Πέρα από τα τραγικά προβλήματα υγιεινής, ένα εξίσου σημαντικό θέμα είναι το φαγητό. Το φαγητό δεν είναι αρκετό για όλους, ακόμα και αν η πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο στην περιοχή αρνείται να το φάει. Δυστυχώς, η ποιότητα του φαγητού είναι πράγματι πάρα πολύ κακή, είδαμε κοτόπουλο που είχε ακόμη αίμα. «Πιέζω τον εαυτό μου να το φάει» είπε ένας, άλλος προσθέτει «Μια φορά μας έφεραν φαγητό που είχε λήξει και μύριζε πολύ άσχημα». Υπάρχουν άτομα που ξαναμαγειρεύουν το φαγητό που τους δίνουν, ενώ άλλοι προτιμούν να αγοράζουν μόνοι τους, από έξω. Και στις δύο περιπτώσεις ανάβουν φωτιές κοντά στις σκηνές τους, ακόμη και όταν φυσάει, βάζοντας τον εαυτό τους και τις σκηνές των υπολοίπων σε κίνδυνο.

Εκτός όλων αυτών, το ρεύμα είναι διαθέσιμο από 2 έως 4 ώρες την ημέρα. Μέσα στη μεγάλη σκηνή, όπου φαίνεται να κοιμούνται περισσότεροι από 100 άνθρωποι, υπήρχε μόνο μία διαθέσιμη λάμπα.

Μέσα στον καταυλισμό δεν υπάρχουν δραστηριότητες. Οι αιτούντες άσυλο, για να αποκτήσουν πρόσβαση σε μαθήματα ή εργαστήρια, πρέπει να πάνε στη Μυτιλήνη, όπου ορισμένες ΜΚΟ οργανώνουν κάποια εκπληκτικά προγράμματα. Αλλά δεν είναι όλα τα άτομα ψυχολογικά έτοιμα να μάθουν μια γλώσσα ή να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες. «Τα [μαθήματα] είναι δωρεάν, αλλά δεν έχω πάει ακόμα σε κανένα επειδή έχω προβλήματα και δεν αισθάνομαι ότι είμαι σε θέση να κάνω μαθήματα», «Εγώ μελετάω, οι άλλοι δεν έχουν το κίνητρο. Οι αιτήσεις τους απορρίπτονται σε ένα μήνα, τρεις μήνες, δεν έχουν το κίνητρο. Δεν έχουν τη δύναμη να πάνε».

Επιπλέον, μερικοί αντιμετωπίζουν προβλήματα με την αστυνομία όταν πηγαίνουν προς τη Μυτιλήνη. Για το λόγο αυτό αισθάνονται πιο ασφαλείς στο εξωτερικό μέρος του καταυλισμού. Για παράδειγμα, ένας άτομο μας είπε «Σε περίπτωση που προσπαθήσουμε να πάμε στο κέντρο της Μυτιλήνης, οι

αστυνομικοί μας πηγαίνουν στο αστυνομικό τμήμα και με την πρόφαση ότι μας ψάχνουν, μας ζητούν να βγάλουμε τα ρούχα μας. Προσπαθούν να μας κάνουν τη ζωή δύσκολη, θα προτιμούσα να πεθάνω στη χώρα μου αντί να με μεταχειρίζονται έτσι», ενώ ένα άλλο άτομο ανέφερε, «Είμαι πρόσφυγας, πηγαίνω για μια βόλτα στη Μυτιλήνη, αλλά με σταματάει η αστυνομία και μου λέει “Δώσε μου τα χαρτιά” (...) δείχνω τα χαρτιά μου και μου λένε “Μπες στο αυτοκίνητο.”».

Αιτούντες Άσυλο ξαναμαγειρεύουν το έτοιμο φαγητό, με αυτοσχέδιες ψησταριές δίπλα στις σκηνές τους.

Οι αιτούντες άσυλο χάνουν έτσι το χρόνο τους και τη ζωή τους. Παρά το γεγονός ότι είναι νέοι και μπορεί να είναι γεμάτοι ενέργεια, έχουν τόσο άγχος λόγω των συνθηκών διαβίωσης. «Ξυπνάμε με αυτό, πηγαίνουμε για ύπνο με αυτό [αναφέρεται στη γενική κατάσταση]. Είναι κακό. Η μέρα μου στην Ελλάδα είναι φαί και ύπνος, φαί και ύπνος μέχρι την ημέρα που θα πεθάνω. Είναι κακό», «Δεν έχουμε τίποτα να κάνουμε κατά τη διάρκεια της ημέρας, δεν υπάρχουν δραστηριότητες γενικά: το πρωί έχουμε το πρωινό μας, έχουμε μεσημεριανό γεύμα και βραδινό. Μετά κοιμόμαστε».

Βασικές πληροφορίες εκλείπουν και οι αιτούντες άσυλο δεν έχουν ιδέα για ποιον λόγο έχουν κολλήσει στο νησί. Δεν γνωρίζουν γιατί δεν μπορούν να μετακινηθούν στην κεντρική Ελλάδα ή να πάνε σε άλλη χώρα. «Σε γενικές γραμμές δεν καταλαβαίνουμε τίποτα. Θα μείνουμε εδώ για πάντα; Θα μεταφερθούμε σε άλλη περιοχή; Είμαστε πάντα υπό πίεση και άγχος», «Είμαστε συνέχεια στον καταυλισμό, απλώς δεν γνωρίζουμε», «Μετά από όλους αυτούς τους μήνες που ζω εδώ, νομίζω ότι πρόκειται για πολιτικό πρόβλημα. Έλεγξα στο διαδίκτυο(...). Κανείς δεν μου είπε, δεν έχουμε εμπιστοσύνη, αλλά ψάξαμε στο διαδίκτυο», «Δεν ξέρω γιατί είμαστε στη φυλακή. Κανένας δεν μου είπε».

Η πλειοψηφία των ατόμων με τα οποία μιλήσαμε μένουν στους καταυλισμούς ήδη πολλούς μήνες: μερικοί από 5 έως και 9 μήνες, άλλοι για ένα ή και περισσότερα χρόνια. Συναντήσαμε μόνο έναν αιτούντα άσυλο που έφθασε την εβδομάδα πριν από την επίσκεψή μας και δεν καταλάβαινε τι συμβαίνει. Ένας άλλος με τον οποίο μιλήσαμε έφτασε στις 20 Μαρτίου 2016, ημέρα της εφαρμογής της Συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, και από τότε ζει εκεί υπό αυτές τις συνθήκες.

Μας εξήγησαν βέβαια και κάποιες διαδικασίες. Όταν οι αιτούντες άσυλο φτάνουν στο νησί, ένας γιατρός τους επισκέπτεται. Αυτός, ως πρώτο πρόσωπο, αποφασίζει εάν ανήκουν στην ευάλωτη κατηγορία, ανάλογα με τα θέματα υγείας τους. Ακόμη και αν σε αυτές τις περιπτώσεις οι αιτούντες έχουν περισσότερες πιθανότητες να αποκτήσουν τα έγγραφα τους σε μικρότερο χρονικό διάστημα, αυτό δεν σημαίνει ότι τα συγκεκριμένα άτομα ζουν σε καλύτερες συνθήκες. Ένας από τους αιτούντες άσυλο που συναντήσαμε ζούσε σε μια σκηνή υπό αυτές τις συνθήκες, παρά τη χρόνια ασθένεια που τον ταλαιπωρεί. «Ο γιατρός έγραψε ΝΑΙ, πως είμαι ευάλωτος, πολύ ευάλωτος. Είμαι άρρωστος, πάσχω από χρόνια ασθένεια. Δεν έχω τίποτα για να κοιμηθώ, μόνο μια κουβέρτα, αυτό είναι όλο».

Όσον αφορά τη συνέντευξη για την απόκτηση ασύλου, οι διερμηνείς ορισμένων γλωσσών δεν ήταν παρόντες αλλά κλήθηκαν μέσω τηλεφώνου. Επιπλέον, μερικές φορές, στη συνέντευξη ρωτήθηκαν πρώτα γιατί εγκατέλειψαν την Τουρκία, αντί για ποιον λόγο εγκατέλειψαν τις χώρες τους. Δυστυχώς, χωρίς να το γνωρίζει, ένας αιτών άσυλο μας είπε ότι δίνονται παραπλανητικές πληροφορίες «Ο άνθρωπος που έκανε τη συνέντευξη είπε σε ένα φίλο μου ότι δεν είναι σημαντικό να πει τι συνέβη στη χώρα μας, διότι ξέρει πώς είναι η κατάσταση, αλλά ζήτησε να του πει γιατί έφυγε από την Τουρκία».

Ο χώρος μετά από καυγά που δημιουργήθηκε

Από την μία μεριά, οι αιτούντες άσυλο αισθάνονται πιο ασφαλείς να παραμείνουν στον καταυλισμό, από την άλλη όμως αισθάνονται φυλακισμένοι. Ένα άτομο μας είπε «Είναι μια οργανωμένη φυλακή, οργανωμένη, το έχουμε καταλάβει». Ενώ ένας άλλος πρόσθεσε ότι «Υπάρχουν άνθρωποι που δεν θέλουν να πάνε εκεί [μέσα στη Μόρια] τώρα. Φοβούνται ότι θα απελαθούν. Είναι ένα κελί και... Έκπληξη! Υπάρχουν όπλα, αστυνομία, δεν υπάρχουν δυνατότητες εξόδου. Μπαίνεις και... έχεις τελειώσει».

Για το λόγο αυτό δεν καταλαβαίνουν γιατί οι αστυνομικοί τους ζητούν τα χαρτιά τους, «Είμαι ήδη φυλακισμένος, γιατί μου ζητάς τα χαρτιά μου; Δεν είναι απαραίτητο».

Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις απελάσεων και, μία από εκείνες τις ημέρες που ήμασταν εκεί, ένας άρρωστος στάλθηκε πίσω στην Τουρκία. «Σήμερα το πρωί απελάθηκε. Δεν είναι φυσιολογικό. Δεν είναι λογικό. Είναι απαράδεκτο. Ακόμα και έναν άρρωστο, βλέπεις ότι είναι άρρωστος. Νομίζω ότι θα πεθάνει αύριο».

Τέλος, σημειώθηκε ότι το σούπερ μάρκετ έξω από τη Μόρια ανεβάζει τις τιμές των προϊόντων όταν οι αιτούντες άσυλο λαμβάνουν το επίδομα των 90 ευρώ το μήνα. «Οι τιμές αλλάζουν στο τέλος κάθε μήνα, την ημέρα που παίρνουμε τα χρήματα, οι τιμές αυξάνονται αυτόματα».

Σάμος

Το hotspot της Σάμου βρίσκεται στην απότομη πλαγιά ενός λόφου. Είναι χωρισμένο σε τρία βασικά μέρη: το κύριο μέρος του καταυλισμού, όπου υπάρχουν τα κοντέινερ, την επέκταση όπου υπάρχουν μεγάλες σκηνές και το εξωτερικό μέρος όπου υπάρχουν μικρές σκηνές που οι αιτούντες άσυλο αναγκάστηκαν να αγοράσουν μόνοι τους. Σε αυτό το τελευταίο μέρος ζουν και ολόκληρες οικογένειες με μωρά. Ο καταυλισμός έχει χωρητικότητα 700 ατόμων. Ωστόσο, φαίνεται ότι πριν από μερικούς μήνες ζούσαν σε αυτόν 2.500 άνθρωποι, ενώ τώρα είναι γύρω στους 1800.

Ένα από τα κύρια προβλήματα που υπάρχουν στον καταυλισμό είναι το νερό, το οποίο είναι διαθέσιμο για 1 ή 2 ώρες την ημέρα. Στα κοντέινερ υπάρχουν ιδιωτικές τουαλέτες, στην περιοχή επέκτασης του καταυλισμού όμως υπάρχουν μόνο δύο τουαλέτες και δύο ντουζ για τους άντρες και ένα ντουζ και μία τουαλέτα για τις γυναίκες.

- Είπατε ότι σε μια περιοχή του καταυλισμού υπάρχουν 2 τουαλέτες για τους άνδρες και 1 για τις γυναίκες. Υπάρχουν ντους;
- Ναι, 2 για τους άνδρες και 1 για τις γυναίκες.
- Για πόσους ανθρώπους;
- Μεταξύ 300 και 500 ατόμων.
- Και έχετε ζεστό και κρύο νερό;
- Δεν έχουμε νερό. Μόνο δύο ώρες την ημέρα. Δεν έχουμε ζεστό νερό.
- Έχετε μόνο δύο ώρες νερό την ημέρα για το ντουζ για 300/500 άτομα;
- Ναι, έχουμε δύο ώρες την ημέρα. Αυτό είναι άδικο. Είναι τόσο δύσκολο να κάνουμε ντουζ. Είναι σαν να πρέπει να πολεμήσεις για αυτό. Και μπορείτε να βρείτε και σκατά στο ντουζ. Ναι, επειδή δεν υπάρχει νερό, είναι τόσο δύσκολα. Είναι μια τόσο δύσκολη κατάσταση.

Εκτός του καταυλισμού δεν υπάρχει τίποτα, έτσι οι άνθρωποι που ζουν εκεί πρέπει να πάνε στην περιοχή επέκτασης για να βρουν ντουζιέρα. Σχετικά με αυτό το θέμα, ρωτήσαμε μερικούς ανθρώπους που ζουν στο νησί εάν αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα νερού. Σε γενικές γραμμές, τα νησιά μπορεί να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα, αλλά το σύστημα που χρησιμοποιείται επιτρέπει στους κατοίκους να έχουν νερό κάθε μέρα: η συνεχής έλλειψη νερού φαίνεται να είναι μόνο πρόβλημα του καταυλισμού. Αυτή η κατάσταση φυσικά οδηγεί σε σοβαρά προβλήματα υγιεινής. Πολλές φορές οι αιτούντες άσυλο πλένονται χρησιμοποιώντας μπουκάλια νερού που αγοράζουν μόνοι τους και έτσι οι τουαλέτες είναι γεμάτες από πλαστικά μπουκάλια. Μας έδειξαν επίσης φωτογραφίες από περιπτώματα μέσα στο ντουζ. Τέλος, η έλλειψη νερού μπορεί να οδηγήσει και σε διαμάχες. «Δεν υπάρχει νερό στον καταυλισμό. Πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το πόσιμο νερό για να καθαρίσουμε τις τουαλέτες. Πρέπει να την καθαρίσω πριν πάω, γιατί δεν μπορώ. Αυτό δεν είναι φυσιολογικό. Προσπαθώ να το κάνω φυσιολογικό για μένα».

Επίσης δεν υπάρχει ρεύμα στην περιοχή επέκτασης: Αν χρειαστείς ρεύμα πρέπει να βρεις έναν παράνομο τρόπο να το αποκτήσεις. Στα κοντέινερ υπάρχει ηλεκτρικό ρεύμα και κλιματισμός, αλλά σε περίπτωση δυσλειτουργίας ή βλάβης, πρέπει οι ίδιοι να καλέσουν τεχνικό και να τον πληρώσουν μόνοι.

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας αφορά, πάλι, το φαγητό. Όπως και στη Λέσβο, οι άνθρωποι πρέπει να το ξαναμαγειρέψουν, θέτοντας τον εαυτό τους και τις σκηνές σε κίνδυνο. Οι αιτούντες άσυλο παίρνουν κουπόνι για το φαγητό, για να μπορέσουν να πάρουν το ημερήσιο γεύμα τους. Ωστόσο, αν το κουπόνι έχει υποστεί ζημιά, κάποιοι αστυνομικοί το σκίζουν και δεν επιτρέπουν σε αυτό το άτομο να πάρει φαγητό εκείνη τη μέρα. Το φαγητό βέβαια δεν είναι καθόλου δελεαστικό, *«Είναι αηδιαστικό. Ποτέ δεν έχω δει ή ακούσει ότι το φαγητό τελείωσε από ανθρώπους μέσα στο καμπ»*, *«Όχι, πραγματικά, το στομάχι μου με πονάει. Έφαγα μια φορά»*, και επιπλέον σπαταλείται: ένα τεράστιο ποσοστό φαγητού καταλήγει στους κάδους και στον εξωτερικό χώρο. Επίσης, κάθε μέρα κάθε αιτών άσυλο λαμβάνει ένα μπουκάλι νερό.

Σχετικά με τις διαδικασίες, μας ενημέρωσαν ότι όταν κάποιος φτάνει στο hotspot, η αστυνομία κατάσχει τα κινητά τηλέφωνα κάθε αιτούντος άσυλο για 20 ημέρες, για να ελέγξει αν υπάρχουν διασυνδέσεις με τρομοκρατικές ομάδες, καθώς και τους φορητούς υπολογιστές και τις κάμερές τους για όλη τη διάρκεια που το άτομο αυτό διαμένει στο νησί. Σαν αποτέλεσμα, στις πρώτες 20 ημέρες ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να έρθει σε επαφή με την οικογένειά του μέχρι να του δανείσει κάποιος ένα κινητό τηλέφωνο.

Υπάρχουν, επίσης, κάποια οργανωτικά προβλήματα στον καταυλισμό. Αρκετοί παραπονιούνται επειδή δεν υπάρχει ένας «αρχηγός» μέσα στο hotspot, υπό την έννοια ότι δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο που να είναι υπεύθυνο για τον καταυλισμό, στον οποίο να μπορεί κανείς να απευθυνθεί: αν κάποιος ζητήσει κάτι, ξεκινά ένα παιχνίδι πινγκ πονγκ που μετατοπίζονται οι αρμοδιότητες από κοντέινερ σε κοντέινερ, από οργάνωση σε οργάνωση και από τη μια αρμόδια αρχή στην άλλη.

Πεταμένο φαγητό στα σκουπίδια

Τα άτομα με πολλαπλά προβλήματα υγείας πρέπει να περιμένουν μήνες πριν από κάποιο ραντεβού με τον αρμόδιο γιατρό σε νοσοκομείο. Στην πραγματικότητα, μόνο τα άτομα με χρόνιες παθήσεις, όπως ο καρκίνος και η ηπατίτιδα, στέλνονται στην Αθήνα. Πιο συγκεκριμένα, μας είπαν πως υπάρχει ένα άτομο που δεν μπορεί να κινηθεί επειδή έχει μια σφαίρα στο πόδι. Το άτομο αυτό περιμένει ραντεβού με το γιατρό του νοσοκομείου εδώ και πολλούς μήνες, χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Πολύ σημαντικό επίσης είναι ότι οι γιατροί μέσα στον καταυλισμό δεν μπορούν να κάνουν χειρουργικές επεμβάσεις, παρά μόνο να δώσουν χάπια. *«Υπάρχει ένα άτομο που έχει μια σφαίρα στο πόδι του. Δεν μπορεί να περπατήσει. Περιμένει ραντεβού με το γιατρό εδώ και τουλάχιστον δύο μήνες».*

Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, το σύστημα που χρησιμοποιείται για την πρόσληψη εθελοντών μεταξύ των αιτούντων άσυλο δίνει εξουσία σε μερικούς από αυτούς και δημιουργεί προβλήματα σε αυτούς που αποκλείονται, καθώς ειπώθηκε ότι επιλεγμένοι εθελοντές βοηθούν μόνο τις κοινότητές τους. *«Για να είμαι ειλικρινής μαζί σας, αν οι άνθρωποι που εργάζονται είναι μιας συγκεκριμένης εθνικότητας, δίνουν τα πράγματα μόνο σε άτομα της ίδιας εθνικότητας ή στους φίλους τους. Αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα. Αν δεν είσαι αυτής της εθνικότητας, δεν μπορείς να πάρεις τίποτα. Δεν μπορείς. Αν χρειαστεί, πρέπει να αγωνιστείς και να πολεμήσεις. Πρέπει να είσαι μαχητής. Πρέπει να έχεις την υπομονή να συνεχίσεις, καθημερινά πρέπει να πας από τις 7 το πρωί και να περιμένεις στην ουρά για να σου πουν έλα αύριο και να πας ξανά αύριο. Πρέπει να είσαι μαχητής. Είναι αγώνας, πρέπει να παλέψεις για να πάρεις αυτό που θέλεις».*

Φαίνεται, επίσης, ότι ορισμένες εθνικότητες υπομένουν ακόμη πιο δύσκολες συνθήκες. Για παράδειγμα, μας ενημέρωσαν για ένα συγκεκριμένο περιστατικό: δύο άτομα από την Αλγερία συνελήφθησαν για κλοπή. Εκτός από το γεγονός αυτό, εκείνο το βράδυ στις 3:00 το πρωί, η αστυνομία έκανε έφοδο σε όλες τις σκηνές ζητώντας να μάθει αν υπάρχουν Αλγερινοί, κλωτσώντας τους για να ξυπνήσουν. Τη νύχτα εκείνη, όλοι οι αλγερινοί αιτούντες άσυλο πήγαν στη φυλακή. Ένας μάλιστα Αλγερινός μας είπε ότι έχει ξυλοκοπηθεί τόσες φορές από την αστυνομία, που ζήτησε να επιστρέψει στην Αλγερία. Επίσης, κάποιοι άλλοι νέοι από το Ιράκ ζήτησαν να σταλούν πίσω στις χώρες προέλευσής τους. Ήταν τόσο απογοητευμένοι από την έλλειψη αξιοπρέπειας που αποφάσισαν να δοκιμάσουν ακόμα και αυτήν την επικίνδυνη επιλογή. Στην επιθυμία τους αυτή, η απάντηση ήταν ότι δεν υπάρχουν αρκετά χρήματα για να το επιτρέψουν αυτό. Το αποτέλεσμα είναι να μην μπορούν να μετακινηθούν στην ενδοχώρα, αλλά ούτε να επιστρέψουν πίσω: Είναι κολλημένοι στο κενό.

Συμπέρασμα

Είναι προφανές λοιπόν ότι οι αιτούντες άσυλο αντιμετωπίζουν πολύ δύσκολες καταστάσεις στη Λέσβο και τη Σάμο. Ωστόσο, φαίνεται ότι ο αριθμός των εισροών είναι το μόνο κριτήριο για να προσελκύσει κανείς την προσοχή της κοινής γνώμης: προφανώς, τώρα που η εισροή στην Ελλάδα φτάνει «μόνο» σε δεκάδες χιλιάδες άτομα², η αντίληψη που επικρατεί είναι πως όλα πάνε καλά στα νησιά. *«Οι άνθρωποι πιστεύουν ότι είμαστε χαρούμενοι εδώ, ότι εδώ τα πάντα είναι καλά οργανωμένα. Βρισκόμαστε σε μια φυλακή, καλά οργανωμένη. Πολύ καλά οργανωμένη. Οργανωμένη. Οργανωμένη».*

Η αλήθεια είναι ότι στη Λέσβο και τη Σάμο βασικά ανθρώπινα δικαιώματα καταπατώνται. Οι άνθρωποι ζουν εδώ και πολύ καιρό, μερικοί για σχεδόν δύο χρόνια, χωρίς βασικές ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης. Χωρίς υποδομές υγιεινής, χωρίς προοπτικές, χωρίς πληροφορίες. Ένας από τους ανθρώπους που μιλήσαμε στη Λέσβο μας είπε *«Ζούμε κάθε μέρα το ίδιο ακριβώς πράγμα: ξυπνάμε,*

² <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

παίρνουμε ψωμί, τρώμε, μένουμε πάντα στο ίδιο μέρος. Αυτά είναι όλα όσα κάνουμε», ενώ ένας άλλος στη Σάμο πρόσθεσε «Δεν νοιάζονται, είμαστε απλώς πρόσφυγες». Κανείς δεν μπορεί να καταλάβει γιατί αντιμετωπίζονται με αυτόν τον τρόπο, και η κατάσταση είναι τόσο δύσκολη που κάποιοι προτιμούν να επιστρέψουν στις χώρες τους. Μήπως όλο αυτό είναι μια στρατηγική;

Οι ενέργειες θα έπρεπε να είχαν ξεκινήσει πριν από πολλούς μήνες: πιθανότατα έτσι να μην συζητούσαμε ακόμη γι 'αυτό. Είναι ήδη όμως πολύ αργά. Ο καιρός στα νησιά χειροτερεύει όλο και περισσότερο, η βροχή ήδη καταστρέφει τις σκηνές και το κρύο θα φέρει ακόμα περισσότερα προβλήματα. Τώρα ήρθε η ώρα να ενεργήσουμε υπεύθυνα. Ήρθε η ώρα να επιτρέψουμε στους αιτούντες άσυλο να φτάσουν στην ενδοχώρα και να φιλοξενηθούν σε αξιοπρεπείς εγκαταστάσεις υπό ανθρώπινες συνθήκες. Όσο συνεχίζει να εφαρμόζεται η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, το Generation 2.0 for Rights, Equality and Diversity ζητά από τους ελληνικούς θεσμούς να επανεξετάσουν την ερμηνεία της συμφωνίας³, υπενθυμίζοντάς τους ότι η ΕΕ χτίστηκε από τους επιζώντες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που κύρια αποστολή είχαν τη διατήρηση της ελευθερίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

«Πρέπει να έχουμε ελεύθερη μετακίνηση στην Ελλάδα. Είναι το μόνο σημαντικό πράγμα για εμάς. Πείτε το σε όλες τις αρχές στην Ευρώπη. Οι πρόσφυγες δεν χρειάζονται κοστούμια, ρούχα ή τρόφιμα αλλά την ελευθερία. Μας έβαλαν εκεί για να μας αφήσουν να πεθάνουμε εμείς και οι οικογένειές μας. Δεν είναι φυσιολογικό. Δεν είμαστε ζώα. Είμαστε άνθρωποι. (...). Υποφέρουμε φρικτά εδώ. (...) Θέλω μόνο να πω ότι η ΕΕ πρέπει να καταλάβει ότι οι άνθρωποι που ζουν στη Μόρια ζουν υπό αφόρητο στρες».

³ Απόφαση του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου, τη 31η Μαΐου 2017, σχετικά με: <http://bit.ly/2Bg7V4f>. Την 5η Δεκεμβρίου 2017, οι δικηγορικοί σύλλογοι των νησιών θα προσφύγουν στο Συμβούλιο Επικρατείας κατά της προαναφερθείσας απόφασης να «θέσουν περιορισμούς στη μετακίνηση των αιτούντων στα νησιά Λέσβο, Ρόδο, Σάμο, Κω, Λέρο και Χίο». Πράγματι, «η συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας δεν προβλέπει ρητά αυτή την υποχρέωση» και «ο οργανισμός που εξέδωσε την απόφαση ήταν ανίκανος (μόνο ο υπουργός θα μπορούσε να αποφασίσει σχετικά), (...) η απόφαση είναι αντισυνταγματική και παράλογη, την προσωπική ελευθερία (...) [και αυτό] είναι αντίθετο τόσο στο Ελληνικό Σύνταγμα όσο και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ». Περισσότερα για την έκκληση του συλλόγου Bar: